אין מפירין לו. לנודר אלא בפניו של מדיר: **במדין לך.** מהו במדין לך אלא הכי קא"ל במדין נדרת לפני יתרו לך והתם בפני יתרו שאין מתירין לו לאדם אלא בפניו ויתרו הדירו למשה אלא לשוב מצריים מפני אותן אנשים המבקשים להורגו ואמר (י) רבי תלמיד חכם מיפר לעצמו: **ארגכא חיה.** שאינה מבושלת. ואית דאמרי חיה ממש שאכל אותה כשהיא חיה: **הוה מצטער לדקיהו בגופיה.** שהיה רואה לגלות הדבר (כ) שיהו מבזין אותו בני העולם: **איתשיל אשבועתיה.** נשאל על שבועתו: **מאי עבדיהו.** דשריתון ליה מ"ט לא אמריתון ליה לדקיהו דלא מציתו למשריה אלא בפניו: **מתני' שהן כנולד.** דדמו לנולד אבל הן ממש אינן נולד ופותחין בהן: **שאביה רע.** תולה נדרו (ל) בדעות אביה מכלל דאי לא הוה רשע היה נושא אותה: **או שעשה תשובה.** דהיינו נולד פותחין בה ואומר לו בשעת תרעה אילו היית יודע שאביה עושה תשובה כלום היית נודר והוא אומר לא. וה"ג מכלל ומחם: **גמ' מה נולד הוא.** דהוי נולד גמור ומאי קאמר אינו כנולד: **אמר רב הונא נעשה כאולה נדרו בדבר.** בדשעת אביה דמשמע כל זמן שאביה בחיים דודאי אם אמר שאיני נושא את פלונית אמתם ודאי כדקאמרת השתא דאמר שאביה רע לפי שהוא רשע אינו נושא את בתו והכי פותחין לו לומר אילו היית יודע שמת: **ורבי יוחנן אמר.** לא הוי נולד כלל בשעה שנדר כבר מת (מ) והכי פותחין לו דכבר מת בשעה שנדר והוה ליה בטעות. והא דאמר במתני' שהן כנולד דדמו לנולד פותחת:

מתיב

תניא (ל) א המודר הנאה מחבירו אין מתירין לו אלא (ג) בפניו מנה"מ אמר רב נחמן דכתיב [1] ויאמר ה' אל משה במדין לך שוב (ד) מצרים כי מתו כל האנשים אמר לו במדין נדרת לך והתר נדרך במדין דכתיב [2] ויואל משה אין אלה אלא שבועה דכתיב [3] ויבא אתו באלה (מ) [4] וגם במלך נבוכד נצר מרד אשר השביעו באלהים (חיים) מאי מרדותיה אשכחיה צדקיה לנבוכד נצר דהוה קאכיל ארנבא חיה א"ל אישתבע לי דלא מגלית עילוי ולא תיפוק מילתא אישתבע (כ) לסוף הוה קא מצטער צדקיהו בגופיה איתשיל אשבועתיה ואמר שמע נבוכד נצר דקא מבזין ליה שלח ואייתי סנהדרין וצדקיהו אמר להון חזיתון מאי קא עביד צדקיהו לאו הכי (נ) אישתבע בשמא דשמיא דלא מגלינא א"ל איתשלי אשבועתא [א"ל מתשלין אשבועתא] אמרי ליה אין אמר להו בפניו או אפילו שלא בפניו אמרי ליה בפניו אמר להון ואתון מאי עבדיתון מאי טעמא לא אמריתון (ד) לצדקיהו מיד [5] ישבו לארץ ידמו זקני בת ציון אמר רבי יצחק (פ) ששמטו כרים מתחתיהם: **מתני'** רבי מאיר אומר יש דברים שהן כנולד [2] ואינן כנולד [7] ואין חכמים מודים לו כיצד אמר קונם (ו) שאני נושא את פלונית שאביה רע אמרו לו מת או שעשה תשובה קונם לבית זה שאני נכנס שהכלב רע בתוכו או שהנחש בתוכו אמרו לו מת הכלב או שנהרג הנחש הרי הן כנולד (ו) ואינו כנולד (ס) ואין חכמים מודים לו: **גמ'** קונם שאני (נכנס לבית זה שהכלב) וכו' מת נולד הוא א"ר הונא נעשה כתולה נדרו בדבר ור' יוחנן אמר (מ) [1] כבר מת וכבר עשה תשובה (מ) קאמרי ליה

מתיב

תניא המודר הנאה מחבירו אין מתירין לו אלא בפניו. מיכא מ"ד דדוקא כשהנדר לצורך חבירו כגון שנדר משה ליתרו ליכא עמו להנאתו וכשבועת צדקיהו לנבוכד נצר דמייתי בסמוך שהיתה למועלתו כדי שלא יבזוהו אבל נדר שנדר שלא לצורך חבירו מתירין לו שלא בפניו. ומסתברא דהא מילתא תליא במאי דפליגי בירושלמי [1] בטעמא דאין מתירין לו אלא בפניו דאיכא מ"ד התם דטעמא דמילתא מפני הבושה כלומר שיתביש מחבירו שהנדר היה להנאתו ועכשיו רוצה שיתירו לו והאי טעמא לא שייך אלא כשהנדר היה להנאתו הא לאו הכי מתירין לו אלא בפניו דאיכא חשדא. ותו איכא בין הני תרי ליפני דלמ"ד מפני החשד כל שהודיעוהו מתירין לו אפילו שלא בפניו דמו ליכא חשדא ולמ"ד מפני הבושה אפי' הודיעוהו דוקא בפניו דכל שלא בפניו ליכא בושה: **והיכא דהוי** בפניו ובעל כרחו של מחבירו פשיטא דמתירין בנדר שאינו להנאתו של מחבירו אבל בנדר שהוא להנאתו ודאי אין מתירין לו אלא מדעתו וכן כתב ר"ת ז"ל. מיהו היכא שהתירוהו שלא מדעתו אי שרי נדרו או לא צריכא עיונא דבפרק השולח משמע דדיעבד הותר הנדר דאמרי' התם (גיטין לה:) גבי התקין ר"ג שתהא עוברת ליתומים וכו' ל"ש אלא שלא נשאת ופרכינן וליחוש דלמא אזלא לגבי חכם ושרי לה ואי דיעבד נמי לא מהני כי אזלא גבי חכם מאי הוי להא נדר אלמנה להנאת יתומים הוא אלא ש"מ דאפי' להנאת מחבירו כל שהתירוהו בדיעבד מותר וה"ג מדשרו ליה סנהדרין לצדקיהו ואי אפילו בדיעבד אינו מותר היכי הוי שרי ליה לצדקיהו לגלוי מילתא משמע דיעבד שרי. וכ"ת אכתי קשיא דנהי דיעבד שרי לכתחלה מיהו אסור והיכי שרו ליה סנהדרין לצדקיהו איכא למימר דלדבר מצוה מתירין ולצדקיהו הוה מצטער ביותר כשלא היה יכול לגלות ומתבטל ע"י כך ממלאכת שמים וגם מצוה שמצוה עליהם להתירו מצוה היא עליהם לקיים וכך תרצו בתוספות ומ"מ משמע דדיעבד מותר דאי לא מאי אהני ליה לצדקיהו מאי דשרו ליה וכדמוכח נמי ההוא דגיטין. ואחרים אמרו שאין אלו ראיות דלעולם אפילו דיעבד אינו מותר שהרי הכתוב לוזח בצדקיהו ומעניש בדבר כדכתיב וגם במלך נבוכד נצר מרד אשר השביעו באלהים וכן כתב הראב"ד ז"ל ולא ראה מה עלתה בו ובסנהדרין וההיא דגיטין נמי לאו ראיה היא דנדר אלמנה מכיון שנדרה ליתומים מה תועלת יש למינוקות באיסור פירותיה ועוד דהכי קאמרינן דלמא אזלא לגבי חכם ושרי לה ותחשוב להיות מותרת ויתבאר הדבר במסכת גיטין בס"ד: **מתני' יש דברים שהן כנולד ואינן כנולד.** לפי שהוא כתולה נדרו בדבר דכיון דאמר שאביה רע משמע כל זמן שאביה רע ולפיכך כשמת או עשה תשובה שרי: **גמ' נעשה כאולה נדרו בדבר.** כדפרישית ומש"ה שרי אפי' בלא שאלת חכם. והכי איתא בירושלמי [פ"ט ה"ג] דאמרינן התם מפני שהוא כתולה נדרו בדבר כאומר קונם שאני נהנה לאיש פלוני כל זמן שהוא שמורים לבא לבניס מותר רבי זעירא בשם רבי יוחנן אף הוא אינו צריך שאלה לחכם: **ר' יוחנן אמר כבר מת וכבר עשה תשובה קאמרינן.** כלומר שמת קודם נדרו והוה ליה נדר טעות. וא"ע לרבי יוחנן היכי קתני יש דברים שהן כנולד דכיון דכבר מת לא דמי לנולד כלל:

תנא

ממנו בפניו וצריך שיתירו לו לכתחלה בפניו ומפרש טעמא בירושלמי מפני החשד ומפני הבושה דכיון יודע שנדר הימנו אם לא יודע כמו כן בהתרה יחשדנו שמוזל בנדרו וגם צריך שיתביש בפניו בהתרה וכשהוא בפניו מתירו בעל כרחו וא"ל דעתו: **מתני' יש דברים שהם בנולד.** נראים כנולד ואינן כנולד ופותחין בהן ואין חכמים מודין לו: **אמרו לו** מת. בגמרא פריך והא מיתה נולד הוא. והיאך ת"ר מתיר דפותחין במיתת אביה: **נעשה כתולה נדרו בד"א.** כאילו פירש כל זמן שאביה קיים הלכך לא הוי נולד אבל תנאי גמור לא הוי כנולד ואינם כנולד מכלל דפותחין לו ומתירים לו אבל בירושלמי גרס שמואל אמר מעוט נדר טעות כבר מת אב כבר מת כלב ר' אילעי בשם ר"ש מפני שהוא כתולה נדרו בדבר כאומר קונם שאני נהנה לפלוני מותר בו ר' זעירא בשם ר' יוסי אף הוא אינו צריך היתר חכם: וכבר מת. אמרו לו כבר מת אביה וכבר עשה תשובה הלכך הוי נדר טעות מעיקרא והכי [פירוש] דמתני' יש דברים שהם כנולד אע"פ שאינן כנולד דגזר ר"מ מת כבר אבל לא מת ואין חכמים מודים לו דלא גזרינן מת כבר אבל לא מת הלכך נדר טעות הוא מעיקרא ואפי' התרה לא בעי:

תוספות

דתנן המודר הנאה מחבירו. שנדר בפניו שלא יהנה ממנו אין מתירין אלא בפניו לכאורה משמע דלפניו היינו דבעי מדעתו וקשה דהכא לא שייך שהרי נדר מעצמו שלא יהנה מחבירו ואין שום שכנא שיצערך דעתו להתיר נדרו ל"ש דבפניו אינו אלא מפני החשד ואפילו בע"כ כיון שיהיה בפניו וכן משמע במדין לך והתיר נדרך אפילו בע"כ דיתרו ואמר קונג'ל הכהא בטעמא דמפני החשד ובירושל' מפרש שני טעמים אחד מפני החשד שלא יחשדנו שעובר על נדרו ולא נשאל לחכם ולאותו טעם ל"ל דעתו כדפרישית ועוד מפרש טעם אחר מפני בושה שאנו רואים שיתביש בפניו ה) ושמעתי בטעמא דמפני החשד ודלא כפר"ת דגטין שמפרש בדבר שעשה לו בושה על ידי הנדר דהכא במודר הנאה מחבירו אבל לא מפני הבושה דכיון שנדר בפניו אינו מתירין לו אלא בפניו ומנהרדעי דגטין לה) [מוספתא פס"ב ע"ב], כ) [עי' תוס' קוטרא לו: ד"ה מיתשלן], ג) [נ"ל מלגיימה], ד) [נ"ל ואחכמים מודים לו וכן העמיק הכ"מ], ס) [נ"ל ואחכמים מודים לו], נ) [עי' תוס' כתובות סג. ד"ה אדעתא], ו) [פ"ס ה"ד], מ) [לולי נ"ל ושמעתין בטעמא].

הגהות הב"ח

(מ) גב' אתו באלה וכתיב וגם במלך: (ב) שם לאשתבע ליה לסוף: (ג) שם לאו אכי הוה דאישתבע בשמא דשמיא דלא מגלית ח"ל איתשלית אשבועתאי אמר להון מתשלין על שבועתא אמרי ליה: (ד) שם אמריתון ליה לצדקיהו: (ס) שם אמר ר' יאמר מלמד שאמנו: (ו) שם אמר קונם שאיני כל"ל וכן לקמן: (ז) שם ראינו כנולד: (מ) שם ור' יוחנן אמר וכבר מת: (ע) שם קאמרינן ליה: (י) רש"י ד"ה במדין לך וכו' ואמר רבן גמליאל תלמיד חכם אינו מתיר לעצמו. ל"נ עי' לקמן דף פא ע"ב: (כ) ד"ה הוה מצטער וכו' הדבר בדי שיהיו מבזין: (ל) ד"ה שאביה רע תולה נדרו ברשעות אביה: (מ) ד"ה ור' יוחנן וכו' ואהכי פותחין לו דכיון דכבר מת בשעה שנדר הוה ליה בטעות:

גליון הש"ס

בר"ן ד"ה תניא וכו' דיהיב טעמא. עי' לעיל דף ז ע"ב בר"ן ד"ה נדונו בפניו:

פירוש הרא"ש

המודר הנאה מחבירו. פי' ה"ר אליעזר ממי"ץ שנדר לדעת מחבירו אין מתירין לו אלא בפניו פי' מדעתו כמו אין חכין לאדם אלא בפניו דהיינו מדעתו דכיון דלדעתו נדר אין להתיר אלא מדעתו מיהו אם התירו שלא בפניו הוא התרה כדחזינן בלדקיהו שהיה לדיק גמור והתיר נדרו שלא בפני נבוכדנצר ואסור לאכם להתירו והם הוצרכו לעשות מפני חימת המלך ולישנא דהמודר הנאה לא משמע שנדר הנאה אלא משמע שנדר הנאה

ו) א מי' פ"ו מהלכות שבועות הל' ז ופ"ד מהל' נדרים הל' ה סמג לאוין רמח טוש"ע י"ד סימן רכח סעיף כ: ז) ב מי' פ"מ מהלכות נדרים הלכה ב סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלב סעיף יט:

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְיָן לֵךְ שֻׁב מִצְרַיִם כִּי מֵתוּ כָּל הָאֲנָשִׁים הַמְבַקְשִׁים אֶת נַפְשֶׁךָ:
שמות ד יט
2. וַיּוֹאֵל מֹשֶׁה לְשֶׁבֶת אֶת הָאִישׁ וַיִּתֵּן אֶת צִפֹּרָה בִּתוֹ לְמֹשֶׁה:
שמות ב כא
3. וַיִּקָּח מִזֶּרַע הַמְّלוּכָה וַיִּכְרֹת אִתּוֹ בְּרִית וַיָּבֵא אֹתוֹ בָּאָלָה וְאֶת אֵילֵי הָאָרֶץ לָקָח:
יחזקאל יז יג
4. וְגַם בַּמֶּלֶךְ בְּבוּכַדְנֶאצַּר מָרַד אֲשֶׁר הִשְׁבִּיעוֹ בֵּאלֹהִים וַיִּקַּשׁ אֶת עָרְפּוֹ וַיְאַמֵּץ אֶת לִבּוֹ מִשּׁוּב אֶל יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:
דברי הימים ב לו יג
5. יֵשְׁבוּ לָאָרֶץ יִדְּמוּ זִקְנֵי בַת צִיּוֹן הֶעֱלוּ עָפָר עַל רֹאשָׁם חָגְרוּ שַׂקִּים הוֹרִידוּ לָאָרֶץ רֹאשָׁן בְּתוּלֹת יְרוּשָׁלִָם:
איכה ב י

מוסף רש"י

ויואל משה. מדרשו לשון אלה. נשבע לו שלא יחזור ממדין כי אם כרשותו (שמות ב כא). **ואינן כנולד.** שעושין מהם פתח, שאין להם תורת נולד (ראב"ה בשמו). **נעשה כתולה נדרו בדבר.** כאילו אמר שאיני נושא פלונית כל ימי אביה, דמסיק אדעתיה, הילכך פותחין במיתתו, אבל לעיל הא לא אמר קונם שאיני נהנה לפלוני שאינו סופר, הילכך נולד ממש ואין פותחין בו, דהא לא אסיק אדעתיה אדעתיה (שם). **וכבר מת.** ולא הוי נולד הילכך פותחין בו, דאמר דקאמר שהן כנולד שדומין לנולד (שם).

מתיב רבי אבא [ג] אקונם שאיני נושא לפלונית בעורה והרי היא נאה שחורה והרי היא לבנה קצרה והרי היא ארוכה מותר בה לא מפני שבעורה ונעשת נאה שחורה ונעשת לבנה קצרה ונעשת ארוכה אלא שהנדר טעות בשלמא לרב הונא דאמר נעשה כתולה נדרו בדבר תנא תולה נדרו בדבר ותנא נדר טעות אלא לר' יוחנן דאמר כבר מת וכבר עשה תשובה למה לי למתני תרי זימני נדר טעות קשיא: **מתני'** [2]ועוד אמר ר"מ פותחין לו מן הכתוב שבתורה ואומרין לו אילו היית יודע שאתה עובר על [1]לא תקום ועל לא תטור ועל [2]לא תשנא את אחיך בלבבך [1]ואהבת לרעך כמוך [3]וחי אחיך עמך [3]שהוא עני ואין אתה יכול לפרנסו אמר אילו הייתי יודע שהוא כן לא הייתי נודר הרי זה מותר: **גמ'** א"ל רב [3]הונא בר רב קטינא [7]לרבנן נימא כל דמעני לאו עלי נפיל מאי דמטי לי לפרנסו בהדי כ"ע מפרנסנא ליה א"ל אני אומר כל הנופל אינו נופל לידי גבאי תחלה: **מתני'** [2]פותחין לאדם בכתובת אשתו ומעשה באחד שנדר מאשתו הנאה והיתה כתובתה ת' דינרים ובא לפני ר"ע וחייבו ליתן לה כתובתה אמר לו רבי ח' מאות דינרין הניח אבא נטל אחי ד' מאות ואני ד' מאות לא דיה שתטול היא מאתים ואני מאתים א"ל ר"ע אפי' אתה מוכר שער ראשך אתה נותן לה כתובתה אמר לו אילו הייתי יודע שהוא כן לא הייתי נודר והתירה רבי עקיבא: **גמ'** מטלטלי מי משתעבדי לכתובה אמר אביי קרקע שוה ח' מאות דינר והקתני שער ראשו ושער ראשו מטלטלי הוא ה"ק אפי' אתה מוכר שער ראשך ואוכל שמעת מינה [4] [5]אין מסדרין לבעל חוב אמר רב נחמן ברבי יצחק לומר

מתניתא מודו רבי אבא וכו' והרי היא נאה: אלא שהנדר בטעות. מעיקרא ולא הוי נדר: **בשלמא לרב הונא.** תנא ריש תולה (ב) נדר בדבר וסיפא תנא תולה נדר בטעות דאיכא נדר: **אלא לרבי יוחנן דו' מתני' על לא תקום ולא תטור.** שאם נקשת ממנו כלי ולא השאילך והלכתו הנתן לו שעשה לך דבר אלא כהונן ומתוך שנאה הלכתו והתורה אמרה לא תשנא את אחיך בלבבך (ג) התורה הזקיקתו לפרנסו ולאוהבו ולהחיותו: **שמא יעני ואי אפשר יכול לפרנסו.** מחמת נדרך: **ואם אמר אילו הייתי יודע.** בשעת הנדר בכל אזהרות הללו לא הייתי נודר: **גמ' וימא כל דמיעני.** אמאי פותח לו שמא יעני ליה מדיר לאו כל דמיעני נפול עלי לפרנסו ימנו לו גבאי לפרנסו ואמאי דמעני לדידי למיהב לפרנסתו (ד): **בהדי כ"ע מפרנסנא ליה.** ואמאי מוזקק אני לפרנסו טפי משאר עלמא: **הא לא מצי טעון דכל הנופל.** בעניות אינו נופל לידי גבאי תחילה אלא קרובים מתגלגלין עמו: **מתני' אפי' מוכר שער ראשך.** מפרש בגמרא: **ואמר.** הבעל אילו הייתי יודע כו': **גמ' ת"ש.** מדקאמר ר' מאות זוז הניח לנו אבא רצונה ליטול מאתים ת"ש דמטלטלי משתעבדי לכתובה והא קי"ל (כתובות פא:) דלא משתעבדי: **אמר אביי.** ה"ק קרקע שוה ח' מאות זוז כו': **והא קתני אפי' אפי מוכר שער ראשך.** ומשמע דקאמר אפי' אין לך להשלים כתובה אלא משער ראשך זקוק אתה למוכרו ולהשלים לה: **ושער ראשו מטלטלי הוא.** דכל העומד ליגזוז כגזוז דמי: **ה"ק.** ר"ע אפי' אין לך מה לאכול אלא"כ תמכור שער ראשך זקוק אתה ליתן לה כל הקרקע שיש לך: **ת"ש אין** (ה) **מסדרין לבעל חוב.** כלומר דהכל גוזזין ממנו ונותנין לבעל חובו מדקאמר ליה ר"ע אתה מוכר שער ראשך ואתכל והא קי"ל במס' ערכין (דף כג:) ובב"מ (דף קיד.) דמניחין לו כלי תשמישו ומטה ומפץ ושולחן ומזון ל' יום: [1]הכי קאמר ליה אפי' אתה נותן לה כל אשר לך שאין לך לאכול אלא שער ראשך אין קורעין לה כתובתה עד שתפרע לה הכל משלם. ואית דאמרי אין מסדרין לבעל חוב אין עושין לו סדר של חיות שאין מניחין לו מה שסדרו חכמים כדאמרינן התם שמניחין לו כלי תשמישו ומטה וכו': מתני'

מתני' על לא תקום ולא תטור. פלוגתא היא בפרק המקבל (ב"מ קיד.) איכא מ"ד דמניחין לו מטה ומפץ וכלי אומנותו [6]ומזון י"ב חדש דגמר מיכה מערכין ואיכא מ"ד אין מסדרין ומדתנן הכא אפי' אתה מוכר שער ראשך ש"מ אין מסדרין: [7]**לומר שאין מקרעים שער כתובה.** כלומר אין ה"נ דמסדרים מיהו ה"ק ליה אפי' אתה עושה לפנים משורת הדין ואינך רוצה בסדור לא תמשוך להפטר דלעולם אין קורעין כתובתה כדי שאם ימצא לך לאחר מכן תחזור ותגבה דנהי דתנן בערכין [8] נתן סלע והעשיר אין לו עליו כלום וסדור מערכין גמרי ליה ה"מ לענין סדור אבל לענין השג יד לא: ומדאמרי' הכא שמעת מינה מטלטלי משתעבדי לכתובה שמעני' מהא דלדידן דקי"ל דמטלטלי לא משתעבדי לכתובה אפי' מיניה דידיה לא משתעבדי וטעמא משום דאין זמן כתובה ידוע ושמא לא תגבה לעולם וכשהיא גובה אינה גובה אלא ע"י מיתה וגרושין הלכך לא סמכה דעתה אלא על הקרקע ומש"ה לרבנן הורע כחה של כתובה מחוב דעלמא אע"ג דמטלטלי דיתמי לבע"ח לא משתעבדי כי היכי דגבו מיניה אפי' מגלימא דעל כתפיה והכי מוכחא שמעתא דאחילה דבפרק האומר דקדושין (דף סה:) ולר"מ [9] עדיפא טפי כתובה מבעל חוב דעלמא דנהי דמטלטלי דיתמי לבע"ח לא משתעבדי לכתובה משתעבדי מתני'

[1] אקונם שאיני נושא לפלונית בעורה והרי היא נאה שחורה והרי היא לבנה קצרה והרי היא ארוכה מותר בה לא מפני שבעורה ונעשת נאה שחורה ונעשת לבנה קצרה ונעשת ארוכה אלא שהנדר טעות בשלמא לרב הונא דאמר נעשה כתולה נדרו בדבר תנא תולה נדרו בדבר ותנא נדר טעות אלא לר' יוחנן דאמר כבר מת וכבר עשה תשובה למה לי למתני תרי זימני נדר טעות קשיא: [2] ועוד אמר ר"מ פותחין לו מן הכתוב שבתורה ואומרין לו אילו היית יודע שאתה עובר על לא תקום ועל לא תטור ועל לא תשנא את אחיך בלבבך ואהבת לרעך כמוך וחי אחיך עמך שהוא עני ואין אתה יכול לפרנסו אמר אילו הייתי יודע שהוא כן לא הייתי נודר הרי זה מותר: [3] הונא בר רב קטינא לרבנן נימא כל דמעני לאו עלי נפיל מאי דמטי לי לפרנסו בהדי כ"ע מפרנסנא ליה א"ל אני אומר כל הנופל אינו נופל לידי גבאי תחלה: [4] פותחין לאדם בכתובת אשתו ומעשה באחד שנדר מאשתו הנאה והיתה כתובתה ת' דינרים ובא לפני ר"ע וחייבו ליתן לה כתובתה אמר לו רבי ח' מאות דינרין הניח אבא נטל אחי ד' מאות ואני ד' מאות לא דיה שתטול היא מאתים ואני מאתים א"ל ר"ע אפי' אתה מוכר שער ראשך אתה נותן לה כתובתה אמר לו אילו הייתי יודע שהוא כן לא הייתי נודר והתירה רבי עקיבא: [5] מטלטלי מי משתעבדי לכתובה אמר אביי קרקע שוה ח' מאות דינר והקתני שער ראשו ושער ראשו מטלטלי הוא ה"ק אפי' אתה מוכר שער ראשך ואוכל שמעת מינה [6] [7] אין מסדרין לבעל חוב אמר רב נחמן ברבי יצחק לומר

[1] **אלא שהנדר בטעות.** תנא ריש תולה (ב) נדר בדבר וסיפא תנא תולה נדר בטעות דאיכא נדר: **אלא לרבי יוחנן דו' מתני' על לא תקום ולא תטור.** שאם נקשת ממנו כלי ולא השאילך והלכתו הנתן לו דבר אלא שנאה כהונן ומתוך שנאה הלכתו והתורה אמרה לא תשנא את אחיך בלבבך (ג) התורה הזקיקתו לפרנסו ולאוהבו ולהחיותו: **שמא יעני ואי אפשר יכול לפרנסו.** מחמת נדרך: **ואם אמר אילו הייתי יודע.** בשעת הנדר בכל אזהרות הללו לא הייתי נודר: **גמ' וימא כל דמיעני.** אמאי פותח לו שמא יעני ליה מדיר לאו כל דמיעני נפול עלי לפרנסו ימנו לו גבאי לפרנסו ואמאי דמעני לדידי למיהב לפרנסתו (ד): **בהדי כ"ע מפרנסנא ליה.** ואמאי מוזקק אני לפרנסו טפי משאר עלמא: **הא לא מצי טעון דכל הנופל.** בעניות אינו נופל לידי גבאי תחילה אלא קרובים מתגלגלין עמו: **מתני' אפי' מוכר שער ראשך.** מפרש בגמרא: **ואמר.** הבעל אילו הייתי יודע כו': **גמ' ת"ש.** מדקאמר ר' מאות זוז הניח לנו אבא רצונה ליטול מאתים ת"ש דמטלטלי משתעבדי לכתובה והא קי"ל (כתובות פא:) דלא משתעבדי: **אמר אביי.** ה"ק קרקע שוה ח' מאות זוז כו': **והא קתני אפי' אפי מוכר שער ראשך.** ומשמע דקאמר אפי' אין לך להשלים כתובה אלא משער ראשך זקוק אתה למוכרו ולהשלים לה: **ושער ראשו מטלטלי הוא.** דכל העומד ליגזוז כגזוז דמי: **ה"ק.** ר"ע אפי' אין לך מה לאכול אלא"כ תמכור שער ראשך זקוק אתה ליתן לה כל הקרקע שיש לך: **ת"ש אין** (ה) **מסדרין לבעל חוב.** כלומר דהכל גוזזין ממנו ונותנין לבעל חובו מדקאמר ליה ר"ע אתה מוכר שער ראשך ואתכל והא קי"ל במס' ערכין (דף כג:) ובב"מ (דף קיד.) דמניחין לו כלי תשמישו ומטה ומפץ ושולחן ומזון ל' יום: [1] הכי קאמר ליה אפי' אתה נותן לה כל אשר לך שאין לך לאכול אלא שער ראשך אין קורעין לה כתובתה עד שתפרע לה הכל משלם. ואית דאמרי אין מסדרין לבעל חוב אין עושין לו סדר של חיות שאין מניחין לו מה שסדרו חכמים כדאמרינן התם שמניחין לו כלי תשמישו ומטה וכו': מתני'

מתני' על לא תקום ולא תטור. פלוגתא היא בפרק המקבל (ב"מ קיד.) איכא מ"ד דמניחין לו מטה ומפץ וכלי אומנותו [6] ומזון י"ב חדש דגמר מיכה מערכין ואיכא מ"ד אין מסדרין ומדתנן הכא אפי' אתה מוכר שער ראשך ש"מ אין מסדרין: [7] **לומר שאין מקרעים שער כתובה.** כלומר אין ה"נ דמסדרים מיהו ה"ק ליה אפי' אתה עושה לפנים משורת הדין ואינך רוצה בסדור לא תמשוך להפטר דלעולם אין קורעין כתובתה כדי שאם ימצא לך לאחר מכן תחזור ותגבה דנהי דתנן בערכין [8] נתן סלע והעשיר אין לו עליו כלום וסדור מערכין גמרי ליה ה"מ לענין סדור אבל לענין השג יד לא: ומדאמרי' הכא שמעת מינה מטלטלי משתעבדי לכתובה שמעני' מהא דלדידן דקי"ל דמטלטלי לא משתעבדי לכתובה אפי' מיניה דידיה לא משתעבדי וטעמא משום דאין זמן כתובה ידוע ושמא לא תגבה לעולם וכשהיא גובה אינה גובה אלא ע"י מיתה וגרושין הלכך לא סמכה דעתה אלא על הקרקע ומש"ה לרבנן הורע כחה של כתובה מחוב דעלמא אע"ג דמטלטלי דיתמי לבע"ח לא משתעבדי כי היכי דגבו מיניה אפי' מגלימא דעל כתפיה והכי מוכחא שמעתא דאחילה דבפרק האומר דקדושין (דף סה:) ולר"מ [9] עדיפא טפי כתובה מבעל חוב דעלמא דנהי דמטלטלי דיתמי לבע"ח לא משתעבדי לכתובה משתעבדי מתני'

[1] לא תקום ולא תטור בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני ה': ויקרא יט יח
[2] לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא: ויקרא יט יז
[3] אל תקח מאתו נשך ותרבית וירא מאלהיך וחי אחיך עמך: ויקרא כה לו

הגהות הב"ח

(א) גמ' שמעת מינה (אין מסדרין) תא"מ וכ"כ ס"א אין משיירין: (ב) רש"י ד"ה בשמא וכו' תולה נדרו בדבר וסיפא תנא נדר בטעות כל"ל ותיבת תולה נמחק והל"ל עם ד"ה אלא: (ג) ד"ה על לא וכו' בלבבך הס"ד ואח"כ מ"ה שהוא עני התורה הזקיקתך לפרנסו ולאהבו ולהחיותו ושמא יעני כל"ל והל"ל: (ד) ד"ה ויעמא וד"ה בהדי כ"ע הל"ל: (ה) ד"ה ש"מ אין משיירין לבע"מ:

גליון הש"ס

ר"נ ד"ה שמעת מינה כו' ומזון שנים עשר חדש. ומזון שלשים יום וכסות שנים עשר חדש כל"ל:

פירוש הרא"ש

בשלמא רב הונא. דאמר תולה נדרו בד"א תנא תולה נדרו בד"א ותנא נדרו בטעות דתרי עניני הוא דריש אמאומעינן דלא הוי כמולד משום דתולה נדרו בד"א ופותחין בו ומתירו חכם וסיפא נדר בטעות ואפילו התרה לא בעי: אלא לר' יוחנן. דאמר וכבר מת וכ"מ אומר הוכר דרוי ברבנן אבו משום דהוי נדר

תורה אור השלם

1. לא תקם ולא תטר את בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני ה': ויקרא יט יח
2. לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא: ויקרא יט יז
3. אל תקח מאתו נשך ותרבית וירא מאלהיך וחי אחיך עמך: ויקרא כה לו

(ד) [לקמן סו.], כ) [ל"ל שמא יעני הגי' במשנה שבמסכתות ובהר"ן ובהרא"ש], ג) [בהרא"ש בפסקיו איתא רב תנא], ד) [ל"ל לרבה כ"ל בהרא"ש], ה) [ב"מ קיד.], ו) [שיך לעמוד הבא], ז) בס"א נוסף: דליהוי תולה נדרו בדבר כל זמן שהיא בעורה ולכשתהיה נאה יהא מותר הה דאמרי' באומר שאינה רע ואמרינה דבנכ"ג אמור כדקתני לא מפני שהיא בעורה ונעשית נאה, ח) [משלי יב], ט) [ויקרא כה], י) שיך לקמן דף סו ע"א, כ) [דף ז: נתן סלע והעשיר אינו נותן כלום], ל) [עי' תוס' המיוחס פא: ד"ה ר"מ ובתוס' יבמות לט. ד"ה כתב], מ) שיך לדף סו ע"א,

מוסף רש"י
אין מסדרין לבעל חוב. מקדרין, שמין לגיים לו לרבי חייב, לאון והעניך אומר, ליגא אחריגא שמסדרין, לאון שריך, ושמיהן שמעתי (ב"מ קיג:).

תוספות

בשלמא לרב הונא כו'. תרי מילי דלא דמו אהדדי לכן תנא לתרוויהו: אלא לר' יוחנן דאמר כבר מת והוי נדר טעות למה לי למיתני. לגומר הייט הך דלקמן ועוד קשה הא הכא פליגי רבנן ובכך דלקמן לא פליגי ואם כן נריכי טובא ואומר הר"ם דס"פ למה לי למתני תרתי ליתני הך בנא גבי הך דלקמן דמיירי בנדר טעות והכי נמי בפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עד.) דקאמר אלא למ"ד לדברי המכשיר הא מכשיר בנתה אבא שאול מאי אמא לאמטוענין ופירוש אמאי לא תנא הא נבי ר"ג ורבי יהושע וכן התם דקאמר מאי קמ"ל דהוי ממזר מחייבי כריתות תניא הא ומנא לגומר ויעמי התם מילתא דר"ע ועוד דלא פליגי רבנן בהך דבעורה ומעלמא שהיא נאה דלא שייך למיגזר אטו היכא שאינה נאה בשעת הנדר ושוב נעשית נאה אבל הכא איכא למיגזר אטו מת אי לא עשה תשובה דהוי מולד: שמא יעני. ויעמא כל מאן דמתעני עלי נפיל. בתמיה ומאי פתיחה היא בשביל כך לא יתחרט ואף כי יעני אין מוטל עליו לפרנסו לימנו ליה גבאי ויתפרנס עם שאר עניי העיר: אינו נופל לידי גבאי תחילה. לגומר מיד שהעני אין הגבאי מפרנסו מיד ומוטל על היחידים לפרנסו: בכתובת אשתו. ולא אמרי' (דאין פותחין) בפרעון הכתובה דהוי מולד: מוכר שער ראשך. מפרש בגמרא: ש"מ מטלטלי משתעבדי לכתובה. ופליגי בה ר"מ ורבנן בפרק האשה שנפלו (כתובות דף פא:) דרבנן סברי לכתובה גרעינה מבע"ח ולא משתעבדי לה מטלטלי דאפי' מיניה [אינה גובה]: אפי' אתה מוכר שער ראשך ואוכל. לגומר צריך אתה ליתן לה כל אשר לך ואפי' למזונותיך אבל ולאי לפרוע הכתובה לא היה מוכר: ש"מ אין מסדרין לב"ח. ופליגתא היא בפרק המקבל (ב"מ דף קיד.) דאיכא מ"ד מסדרין מניחין לו כלי תשמישו וכ"ש שער ראשו: מ) ליומר שאין מקרעין בתובה. ומיפסר דלעולם יתחייב בה אף אם אין לו בלתי שער ראשו ונפקא מיניה דאם יעשיר יפרענה כולה דלעולם מסדרין דנהי דטעמא דמסדרין דגמר מיכה [מיכה] מערכין ומערכין מנן נתן סלע והעשיר אינו נותן לו כלום י"ל דלענין השג יד לא גמריגן מערכין אלא לענין סידור דכתיב בקרא ואם אך מערכך המיהו מערכך והלכך מדינא דב"מ י"ל דמסדרין אבל מדינא דהשג לא [נשוה] לערכין:

על הקרובים תחלה לפרנסו עד שיעשיר הגבאין אם אין מיפקר ביל הקרובים אז יפרנסוהו: מתני' פותחין לו בכתובת אשתו. בפרעון כתובה אם נדר לגרמה: גמ' ש"מ מטלטלי משתעבדי לכתובה. ופליגי בה ר"מ ורבנן בפרק האשה שנפלו (כתובות דף פא:) דרבנן אמרי כתובה גרעינה מבע"ח ולא משתעבדי לה מטלטלי דאפי' מיניה [אינה גובה]: אפי' אתה מוכר שער ראשך. לגומר צריך אתה ליתן לה כל אשר לך ואפי' למזונותיך אבל ולאי לפרוע הכתובה לא היה מוכר: ש"מ אין מסדרין לב"ח. ופליגתא היא בפרק המקבל (ב"מ דף קיד.) דאיכא מ"ד מסדרין מניחין לו כלי תשמישו וכ"ש שער ראשו: מ) ליומר שאין מקרעין בתובה. ומיפסר דלעולם יתחייב בה אף אם אין לו בלתי שער ראשו ונפקא מיניה דאם יעשיר יפרענה כולה דלעולם מסדרין דנהי דטעמא דמסדרין דגמר מיכה [מיכה] מערכין ומערכין מנן נתן סלע והעשיר אינו נותן לו כלום י"ל דלענין השג יד לא גמריגן מערכין אלא לענין סידור דכתיב בקרא ואם אך מערכך המיהו מערכך והלכך מדינא דב"מ י"ל דמסדרין אבל מדינא דהשג לא [נשוה] לערכין:

מתני' פותחין בימים טובים. שאומרים לו אילו היית יודע שאסור להלטער בשבת היית נודר אי אתר לגו מתירין אותו: **שכל נדר שהותר מכללו הותר כולו.** ילפינן לה בירושלמי[1] מדכתיב כל הילד מפיו יעשה [במדבר ל] דמשמע דוקא בשכולו קיים: **כילד אמר קונם שאיני נהנה לבלכם הותר אחד מכן הותרו כולן.** למר במשנה ולמר במעמיד כדאי' בפ' ד' נדרי' (לעיל כו.): **שאיני נהנה לזה ולזה.** אוקי לה התם כגון שתלאן זה בזה ומש"ה הותר הראשון הותרו כולן שכולן היו תלויין בראשון: **הותר האחרון האחרון מותר וכולן אסורין.** שהראשונים אינם תלויין בו: **שאני נהנה לזה קרבן ולזה קרבן צריכין פתח לכל אחד.** דכל חד וחד הוי נדר באפי נפשיה: **גמ' מאן תנא.** דמדקתני לזה קרבן ולזה קרבן צריכין פתח לכל אחד ואחד אלמא דלעולם לא הוי פרטא אלא כי מדבר קרבן אכל חד וחד הא לגו הכי לא שנא אמר לזה ולזה כוי"ו או לזה בלא וי"ו כללא הוי ומאן תנא אמר רבא ר"ש היא דאמר בפרק שבועת הפקדון (שבועות לו:) גבי היו ה' תובעים אותו ואמר לא לך לך דלעולם אינו חייב על כל אחד ואחד עד שיאמר שבועה על כל אחד ואחד הא לגו הכי אין בוי"ו אין בלא וי"ו כללא הוי: **ולענין הלכה** קיימא לן כרבי שמעון דסתם לן תנא הכא כוותיה ובפרק האיש מקדש (קדושין מו.) נמי סתם לן כוותיה במתני' בהתקדשי לי בתמרה זו התקדשי לי בזו ואף על גב דבפרק הפקדון גבי שבועה לא לך אינא סתמא דלא כוותיה ומה לי חד סתמא ומה לי תרי סתמי אפ"ה כיון דשקלי וטרו אמוראי אליבא דר"ש בסוגיא דקדושין נקטינן כוותיה וכן פסקו ר"ח והרמב"ן ז"ל: **מתני' קונם יין שאני טועם שהיין רע למעייס הותר במיושן.** בלא פתח כלל וכן נמי אתר בכופרי בלא פתח כיון דלא נתכוון מעולם למיושן ולכופרי וכבר כתבתי זה בפרק ד' נדרים (לעיל כו:) בס"ד: **גמ' ותיפוק לי דאין רע.** ל"ל למימר שהמיושן יפה למעייס אפי' לא יהא יפה כיון דלא הוי רע הותר במיושן שהרי הוא תלה נדרו שהיין רע למעייס: **ועוד יפה קתני.** חדא דאין רע ובהכי שרי ואין צריך לומר כשהוא יפה: **מתני' פותחין לאדם בכבוד עצמו.** המדיר את אשתו עד שיגרשנה פותחין לו בכבוד עצמו ובכבוד בניו ולא חייש' שיסקר ממוך הנשמה: **לא מפני שהיא כעורה ונעשית נאה.** דבכי האי גוונא לא שרי לפי שאינו כתולה נדרו בדבר כדפרישית לעיל [סה: ד"ה תנא] ואפילו בפתחא נמי לא שרי דגולד הוא אלא שהנדר טעות ואינו צריך היתר חכם: **גמ' מעשה לסבור.** היאך מביא מעשה לסמוך דבריו דמעיקרא קתני דכעורה ונעשית נאה אסור ובתר הכי קתני מעשה שהתירו ר' ישמעאל: **חסורי מיחסרא והכי קתני.** אפי' כעורה ונעשית נאה דס"ל דפותחין בגולד ובכד נמי עובדא ואפ"ה לא קי"ל כוותיה אלא כרבנן דלא שרו אלא בנמלאת נאה:

לומר שאין מקרעין שטר כתובה: **מתני'** [1] **פותחין בימים טובים ובשבתות בראשונה** היו אומרים אותן הימים מותרין ושאר כל הימים אסורין עד שבא ר"ע ולימד [2] שהנדר שהותר [3] מכללו הותר כולו [4] כיצד [5] אמר קונם שאיני נהנה לכולכם הותר אחד מהן הותרו כולן שאיני נהנה לזה ולזה הותר הראשון הותרו כולן הותר האחרון האחרון מותר וכולן אסורין [6] (הותר האמצעי הימנו ולמטה מותר הימנו ולמעלה אסור) שאני נהנה לזה קרבן ולזה קרבן צריכין פתח לכל אחד ואחד [7] קונם יין שאני טועם שהיין רע למעיים אמרו לו והלא המיושן יפה למעיים הותר במיושן ולא במיושן בלבד הותר אלא בכל היין [8] קונם בצל שאני טועם שהבצל רע ללב אמרו לו הלא הכופרי יפה ללב הותר בכופרי ולא בכופרי בלבד הותר אלא בכל הבצלים מעשה היה והתירו ר"מ בכל הבצלים: **גמ'** הותר האחרון האחרון מותר וכולן אסורין מאן תנא אמר רבא [9] ר"ש היא דאמר עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד: קונם יין שאני טועם וכו': ותיפוק ליה דאין רע אמר ר' אבא ועוד יפה קתני: קונם בצל שאני טועם שהבצל וכו': ותיפוק ליה דאין רע אמר ר' אבא ועוד יפה קתני: **מתני'** [10] פותחין לאדם בכבוד עצמו ובכבוד בניו אומרים לו אילו היית יודע שלמחר אומרין עליך כך היא ווסתו של פלוני מגרש את נשיו ועל בנותיך יהו אומרין בנות גרושות הן מה [11] ראתה אמן של אלו להתגרש ואמר אילו הייתי יודע שכן לא הייתי נודר ה"ז מותר: [12] קונם שאני נושא את פלונית כעורה והרי היא נאה שחורה והרי היא לבנה קצרה והרי היא ארוכה מותר בה לא מפני שהיא כעורה ונעשית נאה שחורה ונעשית לבנה קצרה ונעשית ארוכה [1] אלא שהנדר טעות ומעשה באחד שנדר מבת אחותו הנייה והכניסוה לבית ר' ישמעאל וייפוה אמר לו ר' ישמעאל בני מזו נדרת אמר לו לאו והתירה ר' ישמעאל באותה שעה בכה ר' ישמעאל ואמר בנות ישראל נאות הן אלא שהעניות מגוולתן וכשמת ר' ישמעאל היו בנות ישראל נושאות קינה ואומרות בנות ישראל על ר' ישמעאל בכינה וכן הוא אומר בשאול [2] בנות ישראל [3] על שאול בכינה: **גמ'** מעשה לסתור חסורי מחסרא והכי קתני ר' ישמעאל אומר אפילו כעורה ונעשית נאה שחורה ונעשית לבנה קצרה ונעשית ארוכה מעשה באחד שנדר מבת אחותו והכניסוה לבית ר' ישמעאל וייפוה וכו' תנא

לא יהו לא עוכים ולא רעים מותר בהם כי לא נדר אלא מפני שהם רעים: ומשני **חדא** ועוד קאמר. חדא מפני שאינם רעים ומהאי טעמא לחודיה מותר בהם ועוד מפני שהן יפין: מתני' פותחין לאדם בכבוד עצמו ובכבוד בניו. כגון אם נדר לגרש את אשתו: **מה ראתה אמן להתגרש.** אם לא שמצא בה ערות דבר ומתלא שפוגם את בניו ולא מיישינן שמא יעקר כי יהיה בוש לומר שאינו מושב בכבוד בניו: **אלא** שהנדר בטעות מעיקרו. שבשעת הנדר היתה לבנה: ומעשה בר' ישמעאל. בגמרא פריך מעשה לסמוך: וכן הוא אומר בנות ישראל על [צ"ל אלו] שאול בכינה: גמ' מעשה לסתור. וכי דרך התנא להביא מעשה לסמוך מה שאמר מעיקרא וקאמר דוקא שהיתה כעורה וייפוה: והתירה ר' ישמעאל. דקסבר כיון שיכולין ליפותה לא היתה כעורה מעיקרא:

מתני' פותחין בימים טובים ובשבתות בראשונה היו אומרים אותן הימים מותרין ושאר כל הימים אסורין עד שבא ר"ע ולימד שהנדר שהותר מכללו הותר כולו כיצד אמר קונם שאיני נהנה לזה קרבן ולזה קרבן ר"ש היא דאמר לכל אחד ואחד. דתנן במסכת שבועות היו תמשה תובעין אותו וכו' ר"ש אומר לעולם אינו חייב עד שיאמר לכל אחד ואחד שבועה לא לך ומאן לא לך אינו חייב אלא אחת לכהי נמי מתני' היכא דאמר קונם שאיני נהנה לכולכם והותר באחד הותר בכולן: **ויפיוק לי דאין רע.** אמאי קא מהדר תנא דהיכא דאמרו לו והלא המיושן יפה למעייס דלא הוי נדר דמשמע דוקא יפה דאי לא הוי לא רע ולא יפה לא הותר ותיפוק ליה דלא הוי נדר דאינו רע והכ"ל נדר בטעות: **ועוד יפה קתני.** והכי נמי גבי אשה [3] זו לא מפני שהיא כעורה ונעשית יפה אפ"כ לו שחורה ונעשית לבנה אלא נאה ולבנה מעיקרא: **וייפוה.** שקישטוה והלבישוה ונראית יפה: **מעשה לסתור.** דרישא קתני אם היא נאה מעיקרא [4] הוי נדר בטעות אבל אם נעשית נאה ע"י קישוט כגון הך דר' ישמעאל ה"ל נולד ואין פותחין בגולד והדר קא מפיק מעשה (הוא) אפי' היכא דנעשית נאה ע"י קישוט פותחין לו: **חסורי מיחסרא והכי קתני.** רבי ישמעאל אומר אפי' כעורה ונעשית נאה ע"י קישוט אינו נדר ופותחין לו ומעשה נמי וכו' ש"ן

יא א מיי' פ"ו מהל' שבועות הל' יא סמג לאוין רמח טוש"ע י"ד סימן רטו סעיף ב וסי' רכט סעיף ח:
יב ב מיי' פ"ח מהל' נדרים הלכה ו סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רכט סעיף ח:
יג ג מיי' שם פ"ד הלכה יא סמג שם טוש"ע שם וש"ע:
יד ד מיי' שם פ"ח הל"ז סמג שם טוש"ע י"ד סימן רלב סעיף ט:
טו ה מיי' פ"ו מהלכות שבועות הלכה יא סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רכח סעיף ט:
טז ו מיי' פ"ח מהל' נדרים הלכה ג סמג שם טוש"ע י"ד סי' רלב סעיף ו:

מוסף רש"י

פותחין בימים טובים ובשבתות. שאם נדר שלא יאכל כל ימות השנה, פותחין לו תרעה כך, כלום נדלת על דעת להתענות בשבתות וימים טובים, אם אמר לגו הותר (לעיל כה:). בראשונה היו אומרים. ב"ד של רמעוים אומרים, אותן הימים, שבתות וי"ט (שם). הותר כולו. וכולן מותרין (שם). קונם יין שאני טועם. בהקדש יהא עלי יין שאני טועם (ברכות נא:). והלא הכופרי. בגלל שלו אותו מקום (לעיל כו:). הותר בכופרי. שלא נדר אלא מאותו שהוא רע ללב ולא בכופרי (שם). והתירו ר"מ בכל הבצלים. דקסבר נדר שהותר מקצתו הותר כולו (שם). עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד. גבי ממשה מובטען אותו מן לגו פקדון שיש בידך, ואמר שבועה שאין לך בידי לא לך ולא לך, אינו חייב אלא אחת, עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד (קדושין נד.) דאמר שבועה לא לך, שבועה לא לך, דחייב על כל אחד ואחד קרבן (לקמן פז:).

פי' הרא"ש (המשך)

אם היו ה' מובטען אותו וכפר ונשבע והודה דאינו חייב על כל אחד קרבן עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד אבל רבנן קאמרי אם אמר שבועה לא לך ולא לך הוי פרטא וחייב על כל אחד ואחד והוא הדין הכא אם אמר לא לזה ולא לזה כל אחד הוי תרי נפשי עצמו: **גמ' הא מני ר"ש היא.** כדפרישית במתני': **ותיפוק** ליה דאינו רע. אין יפן ובגלל כופרי קא פריך אמאי הולרך לומר שהיין יפן טוב למעייס ובגלל כופרי טוב בגלל אפי'

פותחין לאדם בימים טובים. נמי שנדר שלא לשתות יין עד שבעים יום אומרים לו אילו היית יודע שיש בימים שבתות וימים טובים מי היית נודר: נדר שהותר מקצתו הותר כולו: **שאיני נהנה לזה ולזה.** לעיל פרק אלבעה נדרים (דף כו:) מוקמינא דתלאן זה בזה דאמר קונם שאני נהנה לפלוני לכך הותר הראשון הותרו כולן דתליין בו הותר האחרון שאין האחרים תלויין בו: **שאני נהנה לזה קרבן ולזה קרבן.** דכיון דאמר קרבן לכל אחד ואח' כל אחד נדר בפני עצמו ולא נתבטל נדר של חבירו וכגמרא מוקי לה כר"ש דאמר צריך הפלגי עליה כי נמי אמר קרבן שאני נהנה לזה ולזה הוי לא אחד קרבן: ר"ש **הוא דאמר.** אינו חייב קרבן שבועה לכל אחד עד דאמר שבועה

מתני' פותחין בימים טובים. ימים טובים ושבתות שבהן מותר ושאר ימות השנה אסור: **הותר הראשון הותר לכולן.** כדתוקימנא בפ' ד' נדרים [1] שתלאן כולן בראשון: **אמר שאיני נהנה לזה קרבן ולזה קרבן צריכין פתח לכל אחד ואחד.** אע"פ שאמר כל טעותיו בתוך כדי דיבור: **גמ' אמר רבא.** מתני' דמשוי חילוק בין היכא דאמר כולכם להיכא דאמר לזה קרבן ולזה קרבן: **ר"ש היא דאמר** [2] **עד שיאמר [שבועה] לכל אחד ואחד.** דתנן במסכת שבועות [3] היו תמשה תובעין אותו וכו' ר"ש אומר לעולם אינו חייב עד שיאמר לכל אחד ואחד שבועה לא לך ומאן לא לך אינו חייב אלא אחת להכי נמי מתני' היכא דאמר קונם שאיני נהנה לכולכם הותר באחד הותר בכולן: **ויפיוק לי דאין רע.** אמאי קא מהדר תנא דהיכא דאמרו לו והלא המיושן יפה למעייס דלא הוי נדר דמשמע דוקא יפה דאי לא הוי לא רע ולא יפה לא הותר ותיפוק ליה דלא הוי נדר דאינו רע והכ"ל נדר בטעות: **ועוד יפה קתני.** והכי נמי גבי אשה [4] זו לא מפני שהיא כעורה ונעשית יפה אפ"כ לו שחורה ונעשית לבנה אלא נאה ולבנה מעיקרא: **וייפוה.** שקישטוה והלבישוה ונראית יפה: **מעשה לסתור.** דרישא קתני אם היא נאה מעיקרא [5] הוי נדר בטעות אבל אם נעשית נאה ע"י קישוט כגון הך דר' ישמעאל ה"ל נולד ואין פותחין בגולד והדר קא מפיק מעשה (הוא) אפי' היכא דנעשית נאה ע"י קישוט פותחין לו: **חסורי מיחסרא והכי קתני.** רבי ישמעאל אומר אפי' כעורה ונעשית נאה ע"י קישוט אינו נדר ופותחין לו ומעשה נמי וכו' ש"ן

גליון הש"ס

בר"ן ד"ה ולענין הלבה כו' ומה לי וכו'. כדאיתא בקדושין דף נד ע"ב:

פירוש הרא"ש

לומר שאין מקרעין שטר כתובה. כלומר לעולם מבדרין לב"ח וה"ק ליה לעולם אתה חייב לפרוע לה כתובתה מכל נכסים שיבאו לידך ואפי' אתה מוכר שטר לאשה למזונותיך בשביל זה לא תפטור מכתובתה וקמ"ל אע"ג דלענין סדור יליפין בעל חוב מיכה מיכה מערכין והתם כתיב ואם מך הוא מערכך ודרשי' המייהו מערכך אמניתין לו כדי חיין ליפטר מכל חובו במה שידו משגת עתה ליתן כמו בערכין דתנן (ערכין ז:) נתן סלע והעשיר אין נותן לו להא מילתא לא יפרי מערכין אלא חייב לפרוע בשבתות ידו ליתן: **מתני' פותחין בשבתות וימים טובים.** אם נדר להתענות או שלא לאכול בשר לזמן אחד ואומרים לו אילו שמת אל לבך שבתות וימים טובים שבתוך הזמן כלום היית נודר ואין זה פותח בכבוד המקום: **אותם הימים.** שמצא להם פתח להתחרט המקום תמיד ואפי' הימים שאין עליהם תרעה נשאלין באיסורין: **שהנדר שהותר מקצתו הותר בולו.** אע"פ שלא מצא פתח על כולו דלא נדר מעיקרא אלא על דעת שנתקיים כולו ומצא התרת מקצתו פתח לכולו: **קונם שאיני נהנה לבולכם הותר אחד מהם.** ע"י חרטה בהתרת חכם או מעצמו כגון שהיה אביו אחד מהם: לזה ולזה. לעיל בפרק ד' נדרים (דף כו:) מוקי כגון שאמר על הראשון בקונם ואמר על השני ה"ז כראשון והשלישי כשני וכן כולם הותר הראשון הותר כולם כי כולם תלויין בו: לזה קרבן ולזה קרבן. בגמרא מוקי לה כר"ש דאמר גבי שבועת הפקדון

תוספות

ל"ל אחד ואחד ורבנן פליגי דבי אמר שבועה לא לך ולא לך חייב על כל אחד ואחד והכי נמי בקרבן לקמן הוי כל חד נדר בפני נפשיה: ותיפוק ליה דאין רע. אין יפן ואבגלל פריך למה לי למימר שהוא טוב: ועוד יפה. כלומר חדא ועוד קאמר. דתקו בספקא ל"ע ואית ספרים דלא גרסינן ליה: [1] **האי דיולרותא מבוון.** והכי אין [כאן] זילזול ומצני דשפיר הוי זילזול: בבבוד עצמו ובבבוד אשתו. ולא אמרי' שיתביים ואמר לגו אדעתא דהכי נדרי: בעורה **והיא נאה** מותרין. דלא שאלה דהוי נדר בעות: **לא מפני** שנעשית לבנה. כלומר אז לא הייתי מתיר דהוי נדר: ומעשה. בגמרא פריך מעשה לסתור: וייפוה. מפרש בגמרא שעשה לה בן זהב והוי נולד: בבה ר' ישמעאל. מתוך ומתנות: